

Angol jövevényszavak a magyar nyelvben

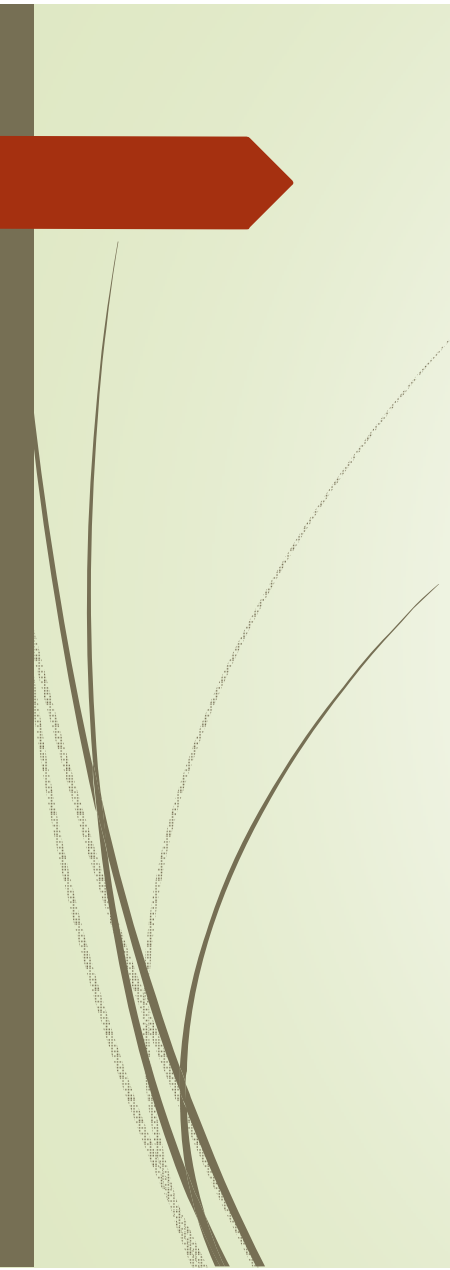
Készítette: Kiszely Zsófia

Az angol szóanyag megjelenése nyelvünkben

- ▶ **A reformkor előtt** (1610 – 1820)
 - ▶ 90 ilyen szóról tudunk
 - ▶ Nagy részük a mai napig élő, közhasználatú eleme szókészletünknek
 - ▶ A 17. században öt angol szó jelent meg nyelvünkben
 - ▶ A legelső szó a **parlament** volt
 - ▶ Egy skót-angol állambölcseleti munka fordításában került be
 - ▶ Ugyanebben a műben található második angolból származó szavunk, a **puritán**
 - ▶ Negyven évvel későbbi jövevény a **druida** (latin-gall)
 - ▶ Angol közvetítéssel került a magyarba a holland **jacht**
 - ▶ A **flanell** eredete vitatott, welshinek tartják, hozzánk német vagy francia közvetítéssel kerülhetett

18. század második fele

- Az angol államszervezet intézményeit jelölő szavak
 - francia közvetítés: **büdzsé, komité, zsüri, verdikt, kabinet, civillista**
- 1820 után egyre gyakrabban fordultak elő az angol társadalmi élet jellegzetes fogalmait jelölő szavak
 - **lord, milord, lady, dzsentimen, dzsentri** (ófrancia tő), **klub, klubista**
 - **materialista, szentimentális, patrióta, metodista, baptista, humor,**
- Írásbeliség, művészetek, szellemi alkotás tárgykör:
 - **bárd, riport, magazin, pamflet, bombaszt, utópia, harmonika**
- Öltözködés: **kasmir, tartán, frakk, sál**
- Étkezés: **puding, bifsztek, puncs, rum, viszki, grog**
- Mezőgazdaság: **farmer, park**
- Építkezés: **hall, cement, ventilátor**

-
- Közlekedés: **dokk, kajak, kenu,**
 - Sport: **boksz, turista, zsoké, tenisz**
 - Szépirodalom: **spleen, ámok**
 - Hadviselés: **torpedó** (spanyol halnév), **ultimátum**
 - Természettudományok: **barométer, dollár, kenguru, pingvin**
 - Angol útleírásokból és irodalmi munkákból:
 - **sziú, skalp, tomahawk, mokasszin**
 - **monszun, nábob, tabu, tetovál**
 - Indulatszavak: **hókusz-pókusz, hurrá, goddam** (száz éve kihalt)

 - **1820-1920**
 - Politikai, társadalmi, gazdasági fejlődés
 - Cenzúra enyhülése -> angol könyvek, szépirodalmi alkotások egyre sűrűbb magyar fordításai, angliai utakról szóló beszámolók, útikönyvek
 - Eötvös József, Széchenyi István, Bölöni Farkas Sándor

A reformkor (1820-1849)

- A politikai élet terminológiájában megjelent néhány kérészéletű angol jövevényszó: **adresz, debatt, majoritás, szpícs,**
- Pártelnevezések, irányzatok: **konzervatív, reformer, radikalizmus, liberalizmus, republikanizmus, koalíció, internacionalizmus, konfederáció, federalista, unió**
 - **agitátor, kolonizáció**
- Társadalmi élet jelenségei: **dandy, lion, milady, fashion-fashionable, partner, mob** (alnép, pórnép), **anglománia, amerikanizál, jenki, klán, veranda, komfort**
- Közlekedés: **vagon, lokomotív, viadukt, konvoj, kabin**
- Sport: **bokszt, tréning-tréner-treníroz, derbi, póni**
- Irodalmi élet: **autobiográfia, riporter, fakszimile, romantikus, szentimentalizmus, liliputi**
- Bölcsélet, vallás: **objektív, szubjektív, nonkonformista, utópista, panteista, mormon**

➤ Étkezés, italfogyasztás: **löncs, rosztbif, sherry, bólé, gin, bár, tósz**

➤ Érdekesség:

➤ **Time is money.**

➤ **Goodbye**

➤ **For ever**

➤ **Shocking** – megdöbbenést kifejező felkiáltás

➤ 1820-1849:

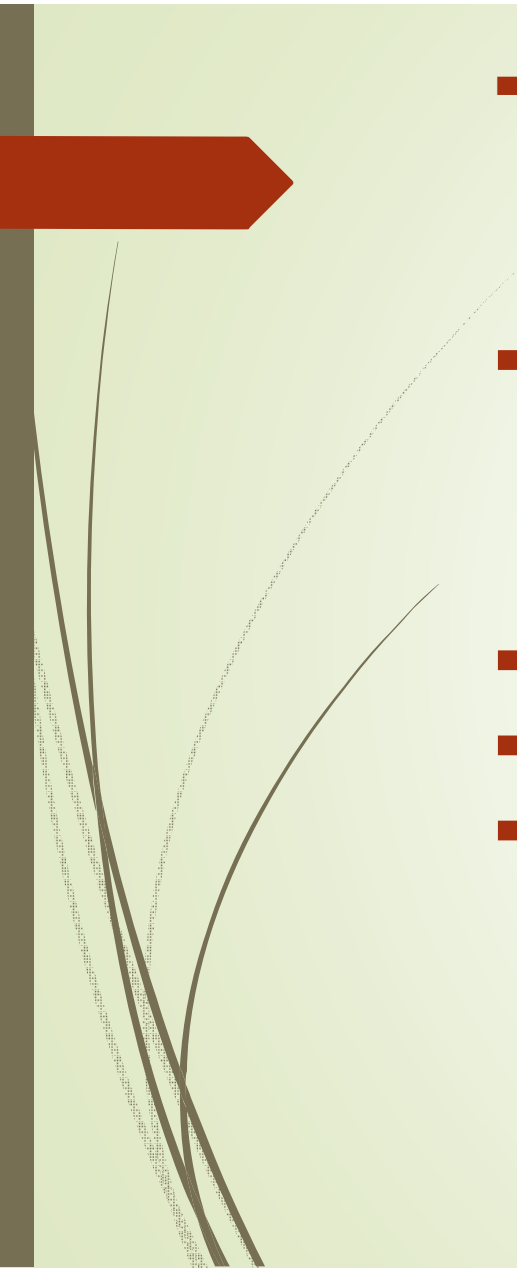
➤ Ebből az időszakból 150 szó származik

➤ -> nem szépirodalmi alkotások útján, hanem tudományos jellegű művek segítségével kerültek nyelvünkbe

➤ Politikai és műszaki-szaknyelvi szavak többségben

1850-1920

- Több mint négyszáz szó
- Eddig alig ismert tárgykörök szavai kerültek előtérbe
- A politikával és államszervezettel kapcsolatos szavak száma csekély e korszakban:
 - **parlamentarizmus, szüfrazsett, nacionalista, imperializmus, sztrájk, agnosztikus**
- A 19. századi Európában fellendült az okkult jelenségek kutatása
 - **hipnotizál, szuggesztív, telepátia, spiritizta, médium, transz**
- Tulajdonságok: **svindler, huligán, sznob, vegetáriánus**
- Magatartásformák: **lincsel, bojkott, fair play, humbug-humbugol, nonszensz**

-
- Gazdasági élet rohamos fejlődése -> e tárgykör szavainak hirtelen megsaporodása
 - **tröszt, konzorcium, biznisz, infláció, széf, trade mark** (rövid életű), **made in ... , exportál, kooperáció**
 - Étkezés (a fogyasztók egy szűk rétege használta)
 - **szték, hemendeksz, szendvics, keksz, dzsem, tea, brandy, koktél, demizson**
 - -> **delirium tremens** (nem született magyar megfelelője)
 - Szórakozás: **sztár, film, hobbi, póker, bridzs, trikk**
 - Irodalom, **írás: szleng, esszéista**
 - Szókapcsolatok:
 - **Up-to-date**
 - **All right.**
 - **Hip hip hurrá!**
 - **Hands up!**

1920-1945

- Egyre csökkent a szépirodalmi művek fordításainak hatása
- Az időszaki sajtónak van ekkor a legnagyobb szerepe, főleg a természettudományos és műszaki témájú kiadványoknak
- Az első vh. után pedig az élőszavas hírközlő eszközök pl. rádió
- Mintegy 180 szó

- Géperejű közlekedés: **autocar, cyclecar, touring car, sidecar, parkol, troli, morzézik, stúdió, karburátor, adapter, kombájn, revolver, konnektor**
- Ruhanevek: **sort, pulóver, pizsama, overál, leंबरdzsek (lumberjack), klipsz, nájlón**
- Szórakozás: **charleston, foxtrott, tviszt, blúsz, dzsessz, szong, mixer**
- A film megjelenése
 - **producer, sztori, hepiend, western, serif**
- Divat: **shopping, trend**

1945-1975

- Gyökeresen átalakult a magyar társadalmi rendszer, életmód
- Technológiai haladás, átállás a szocialista életformára
- Eddig divatos kifejezések tűntek el, pl. **charleston, dzsessz, bridzs,**
- Ruházkodás: **bikini, blézer, dzseki, kardigán, farmer, baby doll**
- Számítógép megjelenése: **komputer, hardver, szoftver, bit, kód, lézer, print**
- 1960-as évek szubkultúrájának szavai:
 - **tinédzser, playboy, hippí, hobó, bitnik, bít (beat), fesztivál, happening, sztriptíz**
- Szólások és mondatszavak:
 - **okéz**
 - **fifti-fifti**
 - **The right man in the right place**

► Forrás:

Országh László (1977): *Angol eredetű elemek a magyar szókészletben*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Köszönöm a figyelmet!